

A húsfogyasztási szokások összefüggése az evési attitűdökkel és az önértékeléssel

The relationship between meat consumption habits eating attitudes and self assessment

NÁBRÁDI ZSÓFIA – SZAKÁLY ZOLTÁN – KOVÁCS SÁNDOR

Célunk összehasonlító tanulmány elkészítése, melyben egy 5 évvel ezelőtti felmérést ismételtünk meg, egyetemi hallgatók körében. A vizsgálatban 2011-ben 461, 2016-ban 500 hallgató vett részt. A húsfogyasztási szokások vizsgálatával megfigyelhetőek bizonyos étkezési tendenciák. E tendenciák összefüggést mutattak a testtömeg indexel, valamint az általános önértékeléssel. Kutatásunkban az egyetemi hallgatók közreműködésével készült kérdőíves megkérdezés eredményeit mutatjuk be, valamint hasonlítjuk össze a 2011-ben készült felmérés megállapításaival. Eredményeinkből kiderül, milyenek a húsfogyasztással kapcsolatos preferenciák az egyetemi hallgatók körében, s a húsfogyasztási szokások befolyásolják-e a testtömeg index alakulását. A felmérés alapján megállapítható, hogy az elmúlt öt évben miként változott a húsfélék egészségességének, valamint a krónikus megbetegedésekkel való összefüggésének fogyasztói megítélése. Feltárássra került a különböző húskészítmények iránti preferencia, valamint a húsfogyasztók evési attitűdjeinek jellemzői az adott korosztályban.

Kulcsszavak: húsfogyasztás, evési attitűd, étkezési tendenciák

Our goal is preparing a comparative study among university students, where a five years ago survey was repeated. In the study N=461 and N=500 students were participated resectively in 2011 and 2016. Meat consumption patterns observed by examining certain dietary trends. These trends were associated with body mass index, and general self-esteem. The results of research were involvement of undergraduate students questionnaires and compared with the 2011 survey findings. The results show what preferences are related to meat consumption among university students, and also refers whether the body mass index influence meat consumption habits. Based on the survey, it was analysed how the past five years has affect consumer perception in the context of the meat is wholesome and chronic diseases. It has been excavated preference for various meat products and meat eating attitudes of consumers characteristics of the particular age group.

Keywords: meat consumption, eating attitudes, eating trends

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben a fogyasztói kultúrák és attitűdök jelentős mértékben változtak a világon, egyben Magyarországon is. Különböző táplálkozási formák jöttek létre (pl.: vegán, lakto-vegán, vércsoport diéta, stb.), melyek egészségesebb életet hirdettek. Hazánkban a 20. század közepétől jelentős változások indultak a táplálkozás terén. Egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek arra a fogyasztók, hogy az egészséges táplálkozás révén elkerülhetővé válik bizonyos betegségek kialakulása, s erre különböző tételek fogalmazódtak meg, mint pl.: a magas rosttartalmú ételek fogyasztása csökkenti a vastagbélrák kockázatát. A krónikus betegségek kialakulásának kb. 20-50%-áért a táplálkozás tehető felelőssé (egyéb életmódbeli, genetikai tényezők mellett) (ANTAL – RODLER, 2005).

Az ételek társadalmi és kulturális meghatározottsággal is bírnak, azonban a globalizáció hatására rendkívüli változás megy végbe. A fejlett civilizáció államaiban általánosan jellemző az értékválság és az orientációs krízis, ami az ételválasztásban is megmutatkozik (TÚRY, 2008). Az egészséges életmód gyakorlata lassan terjed el a köztudatban. A társadalomban megfigyelhető az ún. egészségparadoxon, mely szerint egyre többet tudunk a helyes táplálkozásról, egyre többet beszélünk róla a mindennapokban, azonban mégis keveset teszünk (LANTOS, 2010).

Napjainkban jellemző, hogy a hagyományos étkezési keretek felbomlottak, új szokások és rendszerek jöttek létre. Kialakultak úgynevezett food-trendek, melyek a szerint kategorizáltak, hogy az ételfogyasztás értékorientációja modern- vagy tradicionális, illetve lassú- vagy gyors tempóban történik (TÖRŐCSIK, 2007). Az egészséges életmód egyre inkább a primer irányba mozdul, egyfajta trendként érvényesül a társadalomban. Maga az *egészség* mára hatékony eladási hívószóvá vált, érintve a legtöbb élet- és fogyasztási területet. Törőcsik kiemeli, hogy az egészségmagatartást meghatározó tényezők közt kiemelendő az táplálkozás témaköre, pl. az ételek funkcionális oldala is több figyelmet kap (TÖRŐCSIK, 2015). AIKMAN és szerzőtársai (2006) korábbi kutatásokkal összhangban azt találták, hogy egyrészt az emberek nincsenek tisztában az ételek tápanyagösszetételével, vagy nem foglalkoznak vele egy étel egészségességének meghatározásakor. Másrészt nem találtak összefüggést aközött, hogy milyen hiedelmek élnek az ételek egészségességével kapcsolatban, és hogy milyen gyakran fogyasztják azokat. Jelentős probléma, hogy a fogyasztók egészségtudatossága szelektívnek mondható. Általában meg tudnak nevezni néhány egészséges élelmiszert, azonban kevesen tudják indokolni, miért egészségesek azok (FÜREDINÉ KOVÁCS, 2008). Bár az egészség trendjei Magyarországon is megjelentek, azonban az egészségvédő élelmiszerek csak tudatos élelmiszerfogyasztói magatartás mellett képesek kifejteni pozitív hatásukat (RÁCZ, 2013).

Magyarországon, 2010-ben 1000-1000 milliárd forintnyi veszteséget okozott az egészségtelen étrend és a dohányzás (EGÉSZSÉGJELENTÉS, 2015). A felnőtt magyar lakosság közel kétharmada a testtömeg index alapján túlsúlyos, vagy elhízott. A 18-34 éves korosztály esetében a férfiak 32%-a, a nőknek pedig 33%-a tartozik e kategóriába, s az életkor előrehaladtával ez az arány csak egyre magasabb (OTÁP, 2014). A GfK Étkezési szokások tanulmányának legutóbbi adatai szerint az élelmiszervásárlásnál a legfontosabb szempont a jó minőség és az ár. Az élelmiszerek egészségessége iránti igény napjainkban határozottan megjelenik pl. az adalékanyagok (mesterséges színezék, tartósítószer) elutasításában. Ezzel egyidejűleg azonban a fogyasztóknak kevésbé számít a zsír- és a szénhidráttartalom, továbbá a biotermékeket is kevesen keresik (GfK, 2016).

A húsfogyasztás tekintetében az egy főre jutó baromfihús-fogyasztás aránya az összes húsfogyasztásból 45% volt 2013-ban (KSH, 2015). 2014-ben 58,6 kg-ot tett ki az egy főre jutó hús- és 3,7 kg-ot a halfogyasztás, ami az elmúlt évtizedhez képest folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott (KSH, 2016).

Kutatásunk főbb célkitűzései, hogy jelen vizsgálattal feltárjuk miként változtak a fogyasztói preferenciák és attitűdök a húsfogyasztással kapcsolatban az elmúlt öt évben a fiatal felnőtt korosztályra vonatkoztatva. A húsfogyasztási szokások vizsgálatával megfigyelhetőek bizonyos

étkezési tendenciák, melyek összefüggést mutattak a testtömeg indexel, valamint az általános önértékeléssel. Felmérésünk alapján megállapítható a húsfélék egészségességének, valamint a krónikus megbetegedésekkel való összefüggésének fogyasztói megítélése. Feltárássra kerül a különböző húskészítmények iránti preferencia, valamint a húsfogyasztók evési attitűdjeinek jellemzői az adott korosztályban.

2. Anyag és módszer

Kvantitatív kutatásunkat kérdőíves megkérdezéssel végeztük, mely egyetemi hallgatók bevonásával történt. A személyes megkérdezés módszerét alkalmaztuk. Vizsgálati mintánk N=500 főt tett ki. Az alapsokaság adatainak elemzése után összehasonlítást végeztünk a kérdőív 2011-es eredményeivel, melyben N=461 fő vizsgálata zajlott le. A minta mindkét esetben reprezentatívnak mondható a Debreceni Egyetem hallgatóinak nembeli megoszlását tekintve, továbbá a 2016-os vizsgálat során rétegzett mintavételi eljárást alkalmaztunk az egyes szakokra vonatkoztatva. A kérdőív felvétele anonim módon történt.

Az egyénileg összeállított kérdőívben döntően már korábban kutatott kérdéseket, „itemeket” használtunk fel, melyeket a húsfogyasztásra vonatkozóan fogalmaztunk át (BALOGH, 2010; SZAKÁLY, 2009). Néhány demográfiai adat mellett rákérdeztünk a válaszadók testmagasságára és testsúlyára, melyből testtömeg indexet számoltunk. A továbbiakban a húsfélék vásárlása során fontos szempontokra kérdeztünk rá, majd a húskészítmények és húsfélék fogyasztásának gyakoriságára. Ezek után Likert skálás (1-től 7-ig, az egyetértés mértékétől függően) állításokat fogalmaztunk meg, a húsfélék egészségességére, eredetére, krónikus betegségekre gyakorolt hatására, s magára az egészséges táplálkozásra vonatkozóan.

A kérdőív második részét a Rosenberg-féle önértékelési skála alkotta. Ez az általános önértékelést méri, az önelfogadásra és önmagunk értékességére vonatkozó állítások segítségével. A válaszadás négyfokozatú Likert típusú skálán történik (teljesen egyet ért; egyet ért; nem ért egyet; egyáltalán nem ért egyet). A skála 10 állítást foglal magába, 5 normál, 5 fordított tétellel. Az önértékelés pontszámai a kérdésekre adott válaszok pontszámainak összege, a magasabb pontszám nagyobb önértékelést jelent (KELLER, 2009).

A kérdőív utolsó részét az Evési Attitűdök Tesztje (rövidített változat) [EAT] képezte. Az eredeti 40 tételes változatban szerepel egy, a menstruációra vonatkozó állítás, s mivel a férfiak szempontjából e kérdés felesleges, a rövidített változatot alkalmaztuk. A kérdőív 26 állítást tartalmaz. A válaszok egyenes pontozásúak, egyetlen fordított tétel szerepel az állítások között. A maximális pontszám a tesztben 78 pont, a patológiás attitűdöket jelentő tartomány > 19 pont. Ez alapján két csoportot különíthetünk el: < 20 pont alacsony kockázatúak, ≥ 20 pont magas kockázatúak (TÚRY, 2005).

Eredményeink feldolgozása során az egyénileg összeállított kérdőívre és az EAT tesztre főkomponenseket képeztünk, s ezeket további tényezők összefüggésében vizsgáltuk. Az egyénileg összeállított kérdőívben azon állításokra, melyekre főkomponenseket képeztünk, megvizsgáltuk, hogy alakulnak a válaszadási átlagok mind a teljes mintán, mind a nemek szerinti almintákon. A változók normális eloszlását Kolmogorov-Smirnov próbával vizsgáltuk. Amely változók normális eloszlásúnak bizonyultak, varianciaanalízis segítségével, amelyek nem, Mann-Whitney próbával kerültek elemzésre. A nemek szerinti almintákat Spearman-féle korrelációs vizsgálattal elemeztük. A számítások elvégzéséhez SPSS programot használtunk.

3. Eredmények

A vizsgálati minta 56%-a nő (N=279), és 44%-a férfi (N=221), mely összhangban van a korábbi felméréssel, ahol 60-40%-os arányú volt a nemek megoszlása. A testtömeg index eloszlását tekintve az egyének 72%-a normál testsúlyúnak, 9%-a soványnak, 16%-a túlsúlyosnak, illetve 3%-a elhízottnak minősült. A túlsúlyosak aránya a 2011-es mintához képest nőtt, míg a soványaké csökkent. A húsfélékből készült ételek fogyasztási gyakoriságát tekintve megállapítható, hogy a vizsgált minta több mint fele napi rendszerességgel fogyaszt húskételeket. A férfiak esetében ez az arány mind a 2011-es, mind a 2016-os felmérésben is magasabb.

3.1. Fogyasztói preferenciák, attitűdök a húsfogyasztással kapcsolatban

A minta teljes nagyságát tekintve megállapítható, hogy átlagosan a húsfélék frissessége a legfontosabb a fogyasztók számára. Ezt követi az egészséges táplálkozás és az ár fontossága, negyedik helyen a tartási körülmény szerepel. A fogyasztókat összességében saját bevallásuk szerint a reklám befolyásolja legkevésbé a vásárlás során. A 2011-es vizsgálatban az ár és a tartási körülmények megelőzték az egészséges táplálkozás fontosságát, ami jelezheti, hogy az egészség-trend a táplálkozás területén magasabb befolyásoló erővel bír a fogyasztók attitűdjében.

Női és férfi almintára lebontva megállapítható, hogy mindkét alcsoport a húsfélék frissességét figyeli első sorban vásárláskor. A nőknél második szempont az egészséges táplálkozás, ezt követi az ár fontossága. A férfiak inkább ár érzékenyek, náluk az egészséges táplálkozás figyelembe vétele a harmadik helyen áll. A rangsort tekintve mindkét nemnél a húsfélék marketingje (kiszereles-csomagolás, majd a reklám) áll utolsó helyen a szempontrendszer listájában.

A húsfélék vásárlását alapvetően 3 dimenzió határozza meg: a termék egészségessége, a marketing (reklám és csomagolás), és az ár, ami egy külön tényezőt alkot.

1. táblázat: A vásárlást befolyásoló tényezőkre kialakított főkomponensek

Tényező	Főkomponens		
	1	2	3
Egészséges táplálkozás	0,801		
Frissesség	0,717		
Zsírosság	0,714		
Hazai termék	0,646		
Reklám		0,870	
Kiszereles, csomagolás		0,654	
Ár(Ft/kg)			0,918

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,728; Magyarázott varianciarány: 65,27%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy milyen gyakorisággal fogyasztanak a kereskedelmi forgalomban kapható húskészítményekből, ugyancsak a teljes mintán és nemek szerinti bontásban.

A teljes mintán a húskészítmények közül a sonka fogyasztása bizonyult a leggyakoribbnak, ezt követte a szalámi, a kolbász és a virsli. Míg 2011-ben saját bevallásuk szerint szalonnát fogyasztottak a legkevésébbet, a 2016-os mintán mindkét nem tekintetében a parizer/párizsi a legkevésbé preferált termék. A férfiak és a nők különböző gyakorisággal fogyasztanak húskészítményeket. A férfiaknál a szalámi bizonyult a legnépszerűbb terméknek, a nők körében a sonka. A nők átlagosan többet fogyasztanak sonkát, virslit és májkrémeket, mint a férfiak. Ugyanezek az állítások voltak elmondhatók a 2011-es vizsgálatban is. Főkomponensek képzésével megállapítottuk, hogy a sonka egy külön csoportot képez a fogyasztásban. A kolbász, szalonna, szalámi egy csoportba kerültek, és a felvágottak, májasok, virslik képzik a 3. csoportot.

2. táblázat: A húskészítmények fogyasztási gyakoriságára kialakított főkomponensek

<i>Termék</i>	<i>Főkomponens</i>		
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Parizer, párizsi	0,834		
Felvágottak	0,744		
Virslis	0,654		
Májjasok, májkrémek	0,529		
Kolbász		0,889	
Szalonna		0,808	
Szalámi		0,650	
Sonka			0,920

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,679; Magyarózott varianciarányad: 62,65%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

Megvizsgáltuk a húsfélék egészségességére vonatkozó fogyasztói attitűdöket. Mindkét nem közel azonosan magas arányban a halat tartja a legegészségesebbnek. A nők valamennyivel egészségesebbnek ítélték meg a csirkét, mint a férfiak, csak úgy, mint a pulykát. Átlagosan a férfiak a vörös húsokat egészségesebbnek tartják, mint a nők. Ugyanezek a megállapítások voltak érvényesek a 2011-es mintán is. A húsfélék egészségességének megítélésére vonatkozóan főkomponenseket képeztünk, mely alapján három csoportot különíthetünk el. Külön tényezőt alkotnak a vörös húsok, a szárnyasok, valamint a hal.

3. táblázat: A húsfélék egészségességének megítélésére kialakított főkomponensek

<i>Húsféle</i>	<i>Főkomponens</i>		
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Sertés	0,899		
Marha	0,878		
Csirke		0,898	
Pulyka		0,816	
Hal			0,971

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,606; Magyarózott varianciarányad: 81,09%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

Elemeztük, miként vélekednek a válaszadók arról, hogy bizonyos húsfélék megfelelő mértékű fogyasztása csökkenti a krónikus megbetegedések kockázatát. A teljes mintát tekintve, ugyanazt a tagozódást láthatjuk, mint a húsfélék egészségességére vonatkozó kérdéskörben. A válaszadók szerint a megfelelő mértékű halfogyasztás csökkenti a krónikus betegségek kockázatát, míg a vörös húsokról kevésbé gondolják ezt. A főkomponens képzés eredményeként az előzővel megegyező hármas tagozódást kaptunk.

4. táblázat: A húsfélék krónikus megbetegedésekre gyakorolt kockázatsökkentő hatásának megítélésére kialakított főkomponensek

<i>Húsféle</i>	<i>Főkomponens</i>		
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Sertés	0,920		
Marha	0,898		
Csirke		0,900	
Pulyka		0,859	
Hal			0,955

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,600; Magyarázott varianciarányad: 85,15%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

A korábbi kérdések alapján a válaszadók az egészséges, változatos táplálkozás részének leginkább a halat gondolják, és e húsféle magasan kiemelkedik a krónikus betegségek kockázatsökkentő szerepében is.

Arányait tekintve változást tapasztaltunk a húsfogyasztásban az öt évvel ezelőtti mintához képest. A válaszadók saját bevallásuk szerint leginkább csirkét, ezt követően sertést, halat, valamint marhahúst fogyasztanak. A pulykahús fogyasztása a teljes mintán és nemek szerinti bontásban is utolsó helyen áll, míg 2011-ben ez az állítás a férfi almintára volt csak igaz. A korábbi kutatással megegyezően a férfiak inkább a vörös, míg a nők a fehér húsokat preferálják. Az egyes húsfélék összetartozását fogyasztási arányuk alapján az 5. táblázat szemlélteti.

5. táblázat: Az egyes húsfélék fogyasztási arányára kialakított főkomponensek

<i>Húsféle</i>	<i>Főkomponens</i>		
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Pulyka	0,713		
Marha	0,689		
Hal	0,667		
Sertés		0,918	
Csirke			0,943

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,5; Magyarázott varianciarányad: 73,18%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

3.2. Evési attitűdök vizsgálata

Az evési attitűdök részletes vizsgálata érdekében az Evési Attitűdök Tesztjére (rövidített változat) főkomponenseket alakítottunk ki az összetartozó válaszcsoportok alapján. Minden egyes csoport 1-1 tendenciának tekinthető az étkezéssel kapcsolatban. A teljes tesztből három állítás („Ételemet apró darabokra vágom”, „Szeretek tápláló ételújdonosságokat kipróbálni”, „Evés után hányok”) kimaradt, mert a főkomponensek együttesen véve nagyon kevés információt magyaráztak meg ezekből a változókból. A változók kommunalitása nagyon alacsony volt. Ennek következményeként a főkomponensek által megmagyarázott információmennyiség kevesebb lett volna. E három tétel nem függött össze erősen egyik főkomponenssel sem, a kivételük után javult a modell magyarázó ereje. Az (EAT) rövidített változatára kialakított főkomponensek az alábbi módon alakultak:

6. táblázat: Az (EAT) rövidített változatára kialakított főkomponensek

Kérdés	Főkomponens				
	eat1	eat2	eat3	eat4	eat5
Soványabb szeretnék lenni	0,796				
Rettegek az elhízástól	0,784				
Aggaszt a gondolat, hogy hájas a testem	0,744				
Sportolás közben kalóriát égetek el	0,703				
Aggodalom a táplálkozás	0,495				
Kerülöm az evést, ha éhes vagyok	0,487				
Kerülöm a cukortartalmú ételeket.		0,805			
Diétás ételeket eszem.		0,802			
Magas szénhidrát tartalmú ételek kerülése		0,755			
Diétázom		0,682			
Ismerem a kalóriatartalmakat		0,627			
Van önuralmam az étkezéssel kapcsolatban		0,468			
A táplálkozás uralja az életemet.			0,681		
Falási rohamok			0,662		
Túl sok időt szentelek a táplálkozásnak.			0,623		
Több időt vesz igénybe az evés, mint másnak			0,536		
Evés után erős bűntudatom van.			0,457		
Szeretem, ha a gyomrom üres				0,689	
Evés után hányási késztetésem van.				0,652	
Nyomást gyakorolnak rám, hogy egyem.					0,427
Mások azt szeretnék, ha többet ennék					0,806
Mások szerint túl sovány vagyok					0,760

Kaiser-Meier-Oldkin mutató: 0,828; Magyarozott varianciarány: 53,33%; Varimax rotáció alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztés

A 6. táblázat alapján elmondható, hogy 5 dimenzió alakítható ki az evési attitűdökre. Az egyes főkomponensek elnevezései a következők:

Eat1= anorexiás tendenciák

Eat2= diétás tendenciák

Eat3= ritualizált evési tendenciák

Eat4= bulimiás tendenciák

Eat5= külső kontrollós tendenciák

Érdemes megjegyezni, hogy míg a 2011-es felmérésben a teljes minta 5%-ában lehetett kimutatni patológiás jellemzőket, jelen kutatásban a kockázati csoport a minta 15%-át tette ki. A szakirodalom eltérő adatokat mutat az evési rendellenességek gyakoriságáról, mégis figyelemre méltó az arány növekedése.

3.3. Nemek szerinti eltérések vizsgálata

Összesen 20 főkomponenst képeztünk a fogyasztási szokások, és az egyes húsfélék egészségi szempontból történő megítélése alapján.

Ezen tényezőkhöz hozzávettük a BMI indexet, az önbizalom indexet, valamint azt, hogy milyen gyakran fogyaszt hústeleket, és fontos-e az eredet a csomagoláson. Így összesen 24 tényezőt vizsgáltunk összefüggésében. Ezután leválogattuk a mintát két almintára a nemek alapján.

A leválogatott almintákra két típusú elemzést végeztünk. Először a nemek között vizsgáltuk a 24 tényező (főkomponensek és a BMI, önbizalom index, húsfogyasztás gyakorisága, eredet fontossága a csomagoláson) átlagértékének különbségeit. A főkomponensek normális eloszlású változók ezekre paraméteres ANOVA elemzést alkalmaztunk. A Rosenberg-féle önbizalom skála nem bizonyult normálisnak az egymintás Kolmogorov-Smirnov féle próba szerint, ezért erre nem paraméteres elemzést alkalmaztunk. Két csoportot vizsgálata miatt Mann-Whitney próba használata volt indokolt.

Megállapítások:

1. A nők BMI értéke alacsonyabb, ritkábban fogyasztanak húsételt, fontosabb számukra a húsfélék eredetének megjelölése.
2. A férfiak önbizalmi indexe magasabb, kevésbé jellemzőek rájuk az anorexiás tendenciák (soványabbnak akarnak lenni, vagy félnek az elhízástól).
3. A fogyasztást befolyásoló tényezők közül a nők számára sokkal fontosabb az egészséges táplálkozás, a termék frissessége, zsírtartalma, valamint eredete (hazai termék).
4. A kolbász, szalonna, szalámi alapanyagok fogyasztása gyakrabban előfordul a férfiaknál.
6. A férfiak szerint a marha-sertés az egészségesebb étel, míg a nők ezt a baromfifélékről gondolják inkább.
7. A krónikus betegségek kockázatát a csirke-pulyka fogyasztás inkább csökkenti a nők, mint a férfiak szerint.
8. A nők inkább csirkeételeket fogyasztanak éves átlagban, míg a férfiak minden más húsféléből többet esznek.

Hogy feltárjuk a nemek szerinti különbségeket, az összes, tényezőre Spearmann-féle korrelációs vizsgálatot folytattunk külön-külön a nemek szerint leválogatott almintákra. A korreláció vizsgálat a 24 tényező egymás közötti összefüggéseire is rávilágított nemenkénti bontásban.

3.4. A női almintá korrelációelemzése

A női almintá korrelációelemzése az alábbi megállapításokra enged következtetni:

Az étkezési attitűdök szempontjából az anorexiás tendenciák megnyilvánulása (az elhízástól való félelem miatt) magasabb BMI indexszel járnak együtt a vizsgálati mintában. Ugyanez a megállapítás érvényes az öt évvel ezelőtti mintára, azonban az alapsokaságot tekintve 2011-ben kapcsolatot találtunk e tendencia további együtt járásaira. Az anorexiás tendenciák megjelenése akkor alacsonyabb önbizalommal, valamint kevésbé gyakoribb húsfogyasztással is kapcsolatban álltak. Jelen vizsgálatban ilyen összefüggés nem volt kimutatható.

Külső kontrollós étkezési tendenciák esetén alacsonyabb testtömeg index jellemző. Ez annak tudható be, hogy ezek a személyek az étkezéssel kapcsolatosan külső nyomást éreznek.

Megállapítható az elemzés alapján, hogy minél inkább fontos a vásárlás során a termék egészségessége, frissessége, zsírossága, valamint eredete, annál erőteljesebben nyilvánul meg náluk a diétás tendencia.

Azok a válaszadók, akik a sertés és marhahúst egészségesnek tartják, magasabb arányban fogyasztanak kolbászt, szalámit és szalonnát, valamint éves átlagban sertéshúst.

Azok a nők, akik gyakrabban fogyasztanak sertéshúst, inkább vélekednek úgy, hogy a sertéshúsnak protektív szerepe van a krónikus betegségek kialakulásával szemben.

3.5. A férfi almita korrelációelemzése

A férfiak esetében megállapíthatjuk, hogy minél magasabb az önbizalmuk, annál kevésbé jellemző rájuk a ritualizált étkezési tendencia, azaz, hogy a táplálkozás egyfajta rítusként szerepel az életükben.

A nőkkel megegyezően, külső kontrollós étkezési tendenciák esetén alacsonyabb testtömeg indexszel jellemezhetőek.

Azok, akik több felvágottat, májkrémet és virslit fogyasztanak, nem/kevésbé jellemezhetőek diétás tendenciákkal az étkezési attitűd alapján. Ezt a csoportot kevésbé befolyásolja a termék frissessége, egészségesége, zsírossága, valamint eredete.

Akiknél a vásárlást meghatározó tényezők közül a fentebbi szempontok érvényesülnek, inkább gondolják egészségesnek a csirke és pulykahúsokat.

A kolbász, szalonna és szalámi fogyasztása a magasabb sertéshúsfogyasztással jár együtt.

A nőkkel megegyezően azok a férfiak, akik gyakrabban fogyasztanak sertéshúst, inkább vélekednek úgy, hogy a sertéshúsnak protektív szerepe van a krónikus betegségek kialakulásával szemben.

A korábbi felmérésben a ritualizált étkezési tendenciák korreláltak a legtöbb tényezővel a férfiak esetén. Pozitív kapcsolat volt kimutatható a húsfogyasztás gyakoriságával, ami két tényező miatt is érdekes. Egyrészt azok a férfiak, akik gyakrabban ettek húsféléket (naponta többször), azoknak több időt szántak az étkezésre, másrészt kevésbé volt uralmuk az étkezés fölött. A ritualizált evési tendenciák negatívan korreláltak az összes többi evési attitűdre kialakított főkomponenssel, de különösen a bulimiás tendenciákkal és a külső kontrollós tendenciákkal. Mindez azt jelenti, hogy aki eleve több időt szentel az evésre, és kevésbé van önuralma az evés felett, azokat kevesebb külső nyomás éri az irányba, hogy egyen. Jelen felmérésben ilyen összefüggés nem volt kimutatható.

4. Következtetések és javaslatok

A kutatás eredményei alapján általánosságban elmondható, hogy a húsfogyasztási szokások, húsfélék preferenciái és a más változók, a nem, a BMI, a Rosenberg és EAT skálakon elért pontszám között különböző szignifikáns összefüggések voltak kimutathatók.

A felmérés igazolja az egészség-paradoxon társadalmi jelenlétét. Annak ellenére, hogy a fiatal felnőttek körében az egészségtudatos táplálkozás fontossága –saját bevallásuk alapján– hangsúlyosan megjelenik, nőtt a túlsúlyosak és elhízottak száma. A termékek ára jelentős tényezőt képez a vásárlások kapcsán, azonban a fogyasztói preferenciák egyikével sem mutatott összefüggést. A fogyasztók továbbra is a halfogyasztást ítélik meg leginkább pozitívan az egészségmegőrzés szempontjából, azonban a korábbi mintában egységesebben nyilvánult meg ez az attitűd. Láthattuk, hogy a nők számára sokkal fontosabbak a vásárlást befolyásoló tényezők közt az egészségesség, a termék frissessége, eredete és zsírtartalma. Érdekes megjegyezni, hogy a korábbi felmérésben az ár, valamint a marketing meghatározóbb szereppel bírt a nők számára. Mindkét felmérésből az derült ki, hogy a férfiak testtömeg indexe átlagosan magasabb és több húst is fogyasztanak. Mind e mellett az általános önértékelésük is magasabb, csak úgy, mint az öt évvel ezelőtti mintában. A nőkre vonatkozóan inkább elmondható, hogy általában fehér húsokat fogyasztanak, míg a férfiak a sertésmarha ételeket preferálják.

Elgondolkodtató, hogy az elhízás növekedése mellett a vizsgált mintában magasabb az EAT teszt kockázati csoportjának aránya. Érdekes lenne vizsgálni, a kockázati csoport attitűdjei miként különböznek a vásárlást meghatározó tényezők, valamint a fogyasztási preferenciák tükrében. Mivel

e minta viszonylagosan alacsony elemszámú, ezért jelen kutatásban e kérdéskörök nem kerültek feltárássra.

Irodalomjegyzék

- Aikman, S. N. – Min, K. E. – Graham, D. (2006): Food attitudes, eating behavior, and the information underlying food attitudes. *Appetite*. (47) 111-114.
- Antal, M. – Rodler, I. (2005): Táplálkozással összefüggő krónikus megbetegedések. In: Rodler I. (szerk.): *Élelmezés- és táplálkozás-egészségtan*. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 141-185.
- Balogh V. (2010): Sertéshús fogyasztással kapcsolatos fogyasztói preferenciák, attitűdök elemzése az észak-alföldi régióban. *Élelmiszer, táplálkozás, marketing*. 7 (1) 27-31.
- Fürediné Kovács A. (2008): A fogyasztók egészségügyi kockázatészlelése és kockázat-redukciós magatartásának vizsgálata. Doktori értekezés. Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi kar, Marketing intézet, Gödöllő.
- GfK (2016): *Növekszik az egészségesnek tartott élelmiszerkategóriák fogyasztása*. Sajtóközlemény. URL: <http://www.gfk.com/> (Letöltés dátuma: 2016. ápr. 30.)
- Jakopánecz E. – Törőcsik M. (2015): Az egészség megatrendje. A kardiovaszkuláris betegek mai képe. Trendtanulmány. Pécsi Tudományegyetem
- Keller T. (2009): Nemcsak a tudás számít – a pszichológiai tőke szerepe a kereseti egyenlőtlenségek magyarázásában. Doktori értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológiai Phd program.
- KSH (2015): Pillanatkép a magyar baromfiágazatról. *Statisztikai tükrök*. 2015. 90 1-5. URL: <https://www.ksh.hu/> (Letöltés dátuma: 2016. máj. 17.)
- KSH (2016): *Élelmiszerek egy főre jutó hazai fogyasztása (1970-)* URL: <http://www.ksh.hu/> (Letöltés dátuma: 2016. máj. 17.)
- Lantos Z. (2010): Az egészséges és az egészségesnek gondolt táplálkozás trendjei. *Élelmiszer, táplálkozás és marketing*. 7 (1) 37-40.
- Országos Táplálkozás és Tápláltsági Állapot Vizsgálat 2014 URL: https://www.ogyei.gov.hu/otap_2014/ (Letöltés dátuma: 2016. máj. 20.)
- Rácz G. (2013): Az értékek változásának és a fenntartható fejlődés trendjének hatása a hazai élelmiszerfogyasztásra. Doktori értekezés. Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola.
- Szakály Z. (2009): Egészségmagatartás és funkcionális élelmiszerek: hogyan vélekednek a hazai fogyasztók? *Élelmiszer, táplálkozás, marketing*. 7 (1) 9-19.
- Törőcsik, M. (2007): Food-trendek és vásárlói trendcsoportok. *Acta Oeconomica Kaposvariensis*. 1 (1-2) 51-65.
- Túry F. (2005): Anorexia – bulimia Az evés zavarai. Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Túry, K. (2008): Étel, evés és nemzeti identitás. In: Túry F. – Pászty B. (szerk.): *Evés és testképzavarok*. Pro Die Kiadó Kft, Budapest, 377-385.
- Vitrai J. – Varsányi P. (szerk.) (2015): *Egészségjelentés 2015*. Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet, Budapest.